

Den 23. juni 2011

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Holbæk den 26. august 2010

ENDELIG

J.nr. 2010-2533-6282/TAN

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	2
2.	Beskæftigelse mv.....	3
	2.1. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Holbæk.....	5
	2.2. Arbejdsfællesskab i cellerne	6
	2.3. Undervisning mv.....	7
	2.3.1. Undervisningsfællesskab i fritiden.....	10
	2.4. Behandling	10
	2.5. Fritid	11
3.	Andre forhold.....	11
	3.1. Bygningsmæssige forhold.....	11
	3.1.1. Baderum.....	12
	3.1.2. Gårdtursareal	12
	3.1.3 Kondirummet.....	14
	3.1.4. Ændringer siden sidst	15
	3.1.5. Den generelle vedligeholdelsesstand	16
	3.2. Talsmandsordningen.....	16
	3.3. Telefonering	17
	3.4. Rygning	18
	3.5. Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner.....	19
4.	Samtaler med indsatte	19
5.	Rapportgennemgang.....	19
	5.1. Lidt om sagerne.....	20
	5.2. Retsgrundlaget	21
	5.3. Betingelser	22
	5.4. Sagsbehandlingsregler	23
	5.5. Begrundelse og notatpligt	25
	5.6. Forhørsvidner	27
	5.7. Politianmeldelse	28
	5.8. Kompetence	29
	5.9. Protokollen	30
	Opfølgning	31
	Underretning	31

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 11. juni 2003 inspektion af Arresthuset i Holbæk. Den 23. oktober 2003 afgav jeg (endelig) rapport om denne inspektion. Inspektionen blev fulgt op i en opfølgingsrapport af 26. april 2004 og i et afsluttende brev af 16. juli 2004.

Den 26. august 2010 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Holbæk. Samme dag inspicerede jeg Arresthuset i Kalundborg. Dagen efter inspicerede jeg arresthusene i Roskilde og Frederikssund.

Inspektionen denne gang af Arresthuset i Holbæk (og de andre samme dag og dagen efter) strakte sig kun over ca. 3 timer. Inspektionen bestod af samtaler med ledelsen og talsmanden. Der var ingen indsatte der havde ønsket en samtale, hverken om generelle forhold eller egne forhold. Herudover foretog jeg en besigtigelse af udvalgte lokaliteter.

Ved inspektionen af Arresthuset i Holbæk (og de øvrige arresthuse) havde jeg primært fokus på beskæftigelsessituationen.

Selvom det på forhånd var bestemt at inspektionen kun ville omfatte de bygningsmæssige forhold hvis samtalerne gav anledning til det, bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at sende mig et kort eller en skitse over bygningerne med angivelse af hvad de anvendes til. Desuden bad jeg arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige og andre forhold siden inspektionen i 2003 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var. Jeg bad også om at få tilsendt eventuelt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 2003.

Med brev af 17. august 2010 modtog jeg fra Arrestinspektøren for Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm det ønskede materiale, herunder arresthusets husorden af 11. august 2010.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af de seneste 10 sager forud for varslingen den 14. juli 2010 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 14. juli 2009. Min anmodning gjaldt både sager efter § 6 og § 7 i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Under inspektionen modtog jeg disse sager, som gennemgås under pkt. 5 nedenfor.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Holbæk, Arrestinspektøren for Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget sådanne bemærkninger.

2. Beskæftigelse mv.

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men de skal tilbydes beskæftigelse. Dette gælder både afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse mv. af de indsatte i kriminalforsorgens institutioner).

De indsatte kan beskæftiges med enten arbejde, undervisning eller anden godkendt aktivitet, herunder forbehandling og programvirksomhed.

Ifølge resultatkontrakten for 2010 mellem Arresthuset i Holbæk og Direktoratet for Kriminalforsorgen skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbejde, undervisning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 60 pct. af budgetbelægningen. Jeg er bekendt med at dette krav er ændret til 45 pct. i resultatkontrakter for 2011.

Jeg er (bl.a.) fra inspektionen af andre arresthuse bekendt med at der generelt er store problemer med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene.

Om beskæftigelse af indsatte i arresthusene har justitsministeren anført følgende i et svar af 20. december 2010 på spørgsmål nr. 335 fra Folketingets Retsudvalg:

”I arresthusene er der som udgangspunkt mulighed for beskæftigelse gennem arbejde, undervisning eller behandling. Hertil kommer andre godkendte aktiviteter som eksempelvis motion, kreative fag og undervisningsprojekter med erhvervsrettet sigte. Udbuddet af beskæftigelsesmuligheder er tilrettelagt, således at de indsattes ønsker i videst muligt omfang tilgodeses.

Beskæftigelsen anses for særdeles vigtig i arresthusene, dels på grund af hensynet til udviklingen af de indsattes kompetencer, dels på grund af nødvendigheden af at oprette en meningsfyldt hverdag for de varetægtsfængslede. Det er dog ikke altid muligt at efterkomme ønsker fra de indsatte om beskæftigelse. Bl.a. har kriminalforsorgen i 2009 og 2010 på grund af eftervirkningerne af finanskrisen oplevet en markant nedgang i ordretilgangen til produktionsvirksomheden. Dette har afstedkommet en kraftig reduktion af beskæftigelsen ved produktionsvirksomhed i arresthusene generelt.

For enkelte arresthuse har det derfor i perioder ikke været muligt at tilbyde beskæftigelse inden for produktionsvirksomheden. I de tilfælde, hvor man ikke har kunnet tilbyde anden form for beskæftigelse til en varetægtsfængslet, er denne blevet kompenseret økonomisk herfor i henhold til gældende regler. Med henblik på at fastholde beskæftigelsestilbuddet i videst muligt omfang har Kriminalforsorgen i denne situation, som mange andre virksomheder, forsøgt at strække arbejdsopgaverne ved arbejdsdeling og etableringen af alternative beskæftigelsestilbud, hvor de enkelte arresthuse eksempelvis har arrangeret forskellige projekter med kreativt indhold så som maling, brugskunstproduktion mv. Beskæftigelsen ved undervisning, behandling og andre godkendte aktiviteter samt rengøring og bygningsvedligeholdelse har ikke været påvirket af finanskrisen, og disse tilbud har derfor ligget på et stabilt niveau i denne periode.”

Jeg kan også henvise til et svar fra den tidligere justitsminister af 28. september 2009 på et spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg om beskæftigelsessituationen i kriminalforsorgen.

Jeg er også bekendt med at kriminalforsorgens arresthuse sammen har etableret en hjemmeside (www.arresthuset.dk) der skal hjælpe med at synliggøre de mange muligheder som arresthusene tilbyder.

Det er i svarene til Retsudvalget også nævnt at kriminalforsorgen benytter en række initiativer for at tilpasse beskæftigelsen til de foreliggende arbejdsopgaver, f.eks. arbejdsdeling, øget fokus på rengøring og bygningsvedligeholdelse, lidt flere indsatte til undervisning og diverse projektarbejder, som f.eks. udsmykning og idræt.

På grund af problemerne med at skaffe arbejde til de indsatte rettede jeg i brev af 20. november 2009 henvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg modtog herefter et svar af 26. april 2010 fra direktoratet der var vedlagt udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de 3 arrestinspektører. Jeg har den 1. marts 2011 sendt et brev til

direktoratet i sagen. Jeg har i rapporten om min inspektion af Arresthuset i Køge den 27. april 2010 gengivet noget af indholdet af dette brev.

2.1. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Holbæk

Arresthuset har plads til 23 indsatte. På tidspunktet for inspektionen var der 3 indsatte som ikke ønskede at arbejde, 2 af de indsatte var sygemeldte og de resterende 18 indsatte havde arbejde.

Arbejdet bestod primært af celloarbejde (samling af skruer og rawlplugs til brug for bl.a. håndklædeophæng). Herudover var 2 indsatte beskæftiget som gangmænd, 2 indsatte var beskæftigede i kælderværkstedet, 1 indsat havde beskæftigelse som havemand og 1 indsat var beskæftiget med vedligeholdelse.

Det blev oplyst at arresthuset ikke udbetaler ret meget i arbejdsdusør for manglende tilbud om beskæftigelse.

Den ene af de 2 regionsværkmestre for Arrestinspektøren for Sjælland, Lolland, Falster og Bornholms område deltog i denne (og de øvrige 3 inspektioner). Regionsværkmesteren oplyste at beskæftigelsen i regionens arresthuse varierer meget, men at Arresthuset i Holbæk er velfungerende og har en god kundekontakt.

Under inspektionen blev spørgsmålet om kalkulationssystemets betydning for produktionen og ordretilgangen også drøftet. Regionsværkmesteren oplyste i den forbindelse at kalkulationssystemet ikke opfattes som en stopklods, men at det derimod fungerer som et forhandlingssystem.

Arresthuset i Holbæk har på hjemmesiden www.arresthuset.dk – modsat andre arresthuse – ikke oplyst om de arbejdsopgaver som arresthuset kan varetage.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvordan beskæftigelsessituationen har udviklet sig siden inspektionen den 26. august 2010.

Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse om arresthuset – med henblik på også fremover at sikre en god beskæftigelse – har overvejet på hjemmesiden www.arresthuset.dk at oplyse om de arbejdsopgaver som arresthuset kan varetage.

Af resultatkontrakten mellem arresthuset og direktoratet fremgår det bl.a. at bevillingen til produktionsvirksomheden er givet under forudsætning af at arresthuset løbende følger produktionsvirksomhedens økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling.

Arresthuset skal desuden i samarbejde med regionsværkmesteren udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

Jeg beder om at modtage den senest udarbejdede prognose for produktionsvirksomheden i arresthuset.

2.2. Arbejdsfællesskab i cellerne

Under inspektionen satte jeg over for ledelsen fokus på problemet med det begrænsede fællesskab i arresthuset. Da beskæftigelsen i arresthuset primært består af celloarbejde, rejste jeg over for ledelsen spørgsmålet om tilladelse til arbejdsfællesskab i cellerne som kompensation for det manglende fællesskab i arbejdstiden.

Ledelsen oplyste at de indsatte ikke over for ledelsen havde ytret ønske om at få mulighed for arbejdsfællesskab i cellerne, men at ledelsen – i det omfang det er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige forhold – ikke havde noget imod at der blev etableret arbejdsfællesskab i cellerne.

Det fremgår desuden af direktoratets brev af 26. april 2010 – i den sag som jeg af egen drift har rejst over for direktoratet – at Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn har udtalt at de indsatte vil kunne arbejde sammen i cellerne hvis det er praktisk muligt, og ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod et sådant fællesskab. Direktoratet har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellerne, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går ud fra at arresthuset – i det omfang det er praktisk muligt og foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige forhold – vil give de indsatte mulighed for arbejdsfællesskab i cellerne. Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 20 i vejledning nr. 12 af 29. februar 2008 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen). Det fremgår heraf at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte i fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde 2 sammen i en celle hvis der er indsatte der ønsker det. Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladsmæssige forhold, hygiejniske forhold og hensyn til brandsikkerheden.

Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

På baggrund af direktoratets tilkendegivelse går jeg desuden ud fra at arresthuset vil orientere de indsatte om muligheden for arbejdsfællesskab i cellerne.

2.3. Undervisning mv.

De indsatte kan som nævnt også beskæftiges ved undervisning og forbehandling mv.

Det fremgår af arresthusets husorden at læreren kommer i arresthuset én gang om ugen. Arresthuset kan tilbyde undervisning i almindelige folkeskolefag, og undervisningen aftales med læreren.

Under min samtale med talsmanden oplyste talsmanden bl.a. at den lærer som kommer i arresthuset er god, men at der ikke er så meget reel undervisning.

Ved inspektionen af arresthuset i 2003 blev der undervist i dansk og matematik.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke fag arresthuset (nu) tilbyder undervisning i.

I forbindelse med min sidste inspektion af arresthuset blev det bekræftet at det der er anført i direktoratets rapport fra 1998 vedrørende direktoratets interne inspektion om at arresthuset er tildelt 216 timer om året svarende til ca. 5 timer om ugen, fortsat var gældende. Arresthuset oplyste desuden at alle undervisningstimerne blev udnyttet.

Af justitsministerens svar af 8. november 2010 på et spørgsmål nr. 182 fra Folketingets Retsudvalg fremgår det at Arresthuset i Holbæk fortsat er tildelt 216 undervisningstimer om året.

Direktoratet har sammen med arrestinspektørerne foretaget en undersøgelse af undervisningen i arresthusene i hele landet, jf. Bladet Kriminalforsorgen nr. 4/2010, der har undervisning som tema, og kriminalforsorgens årsrapport for 2009.

Undersøgelsen har kortlagt hvordan undervisningen foregår, hvordan de fysiske forhold er, og hvordan underviserne bliver brugt. Resultatet af undersøgelsen skal anvendes til at genoverveje undervisningen i arresthusene og give kriminalforsorgen et bedre bud på om det er muligt at lave en samlet koordineret indsats i forhold til at løfte

undervisningen i arresthusene. Direktoratets nye undervisningsenhed skal sikre at der sker en udvikling på området.

Det er desuden nævnt at der ikke er udsigt til at antallet af undervisere kan forøges i perioden for denne flerårsaftale, og at hovedopgaven derfor er at se hvordan det kan gøres bedre inden for de eksisterende rammer.

Undersøgelsen er også blevet brugt til at vurdere om og hvordan det sikrede pc-netværk kan installeres i arresthusene. Dette netværk – som nu er etableret i arresthusene – skal gøre det muligt at give de indsatte fjernundervisning via en computer, og de indsatte vil hermed få et mere tidssvarende undervisningstilbud.

Jeg har i sagen om min inspektion den 23. oktober 2009 af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at orientere mig om resultatet af den nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene og hvad det giver direktoratet anledning til.

Direktoratet har i den anledning i en udtalelse af 7. marts 2011 anført følgende:

”Direktoratet kan oplyse, at undersøgelsen, der blev afsluttet i august 2010, havde til hensigt at danne et overblik over undervisningstilbuddene i landets arresthuse. Undersøgelsen bestod i, at alle arresthuse blev aflagt et besøg med henblik på at besigtige undervisningsfaciliteterne og samtlige arrestforvarere blev interviewet om undervisningen i deres respektive arresthuse.

For langt størstedelen svinger antallet af normerede undervisningstimer mellem 4 og 9 timer pr. uge, mens enkelte arresthuse angiver flere timer. Antallet af timer, der sidst blev fastsat i 2001, er baseret på en beregning af belæg. Arresthusene har som hovedregel selv læreren ansat eller har indgået aftale med et fængsel om brug af dettes lærere. Enkelte lærere er endvidere ansat direkte af direktoratet. Der kan forekomme kombinationer af de nævnte tilknytningsforhold.

Nogle arresthuse oplyser at have problemer med, at planlagte undervisningstimer aflyses i tilfælde af sygdom, ferie mv. Dette skyldes, at undervisningen disse steder er meget personafhængig og dermed sårbar. Typisk vil der være tilbud om undervisning i dansk og matematik på grundskoleniveau. Hertil kommer en række sprogfag, samfundsfag mv., som varierer alt efter lærernes kompetencer. En del arresthuse kan endvidere tilbyde ordblindeundervisning. Der synes generelt at være et ønske om mere temaundervisning, som både kan være alment dannen-

de (livsstilskurser, rygestop, kreative fag mv.) og formelt kompetencegivende undervisning (hygiejnekurser, førstehjælp mv.).

Direktoratet har på baggrund af undersøgelsen fundet behov for at udvikle fælles retningslinjer og minimumsstandarder for undervisningen i arresthusene, hvilket ud over at forbedre undervisningen i det enkelte arresthus også kan medvirke til at muliggøre et mere sammenhængende forløb ved overflytning. Der er dog mange hensyn at tage (ressourcemæssige, praktiske, administrative mv.), ligesom en ensretning af praksis risikerer at gå ud over individuelle ordninger, som i dag fungerer udmærket efter det enkelte arresthus opfattelse. Direktoratet har i første omgang inviteret arrestinspektørerne til en møderække henover foråret 2011, hvor situationen kan drøftes og relevante muligheder og barrierer for at skabe en helhedsorienteret indsats og ensartede tilbud identificeres.”

Direktoratet har i udtalelsen også oplyst at det sikrede pc-netværk (som nævnt) er taget i brug, og at der er afholdt kurser for lærere i brugen af dette netværk, herunder de lærere der er tilknyttet et arresthus. De indsatte, herunder varetægtsarrestanter, kan således benytte pc-netværket som en del af deres undervisningsaktivitet.

Selvom jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med den generelle undersøgelse af undervisningen i arresthusene har udtalt sig om behovet for undervisning i arresthuset, beder jeg arresthuset om at oplyse om behovet for undervisning er dækket med de timer som arresthuset er tildelt. Hvis det ikke er tilfældet, beder jeg om at få oplyst hvad der fremadrettet er behov for af undervisning.

Under min tidligere inspektion af arresthuset blev det oplyst at læreren var opsøgende over for de indsatte som havde de dårligste skolekundskaber, og/eller som holdt sig tilbage. Som regel lykkedes det læreren at få de indsatte som havde behov for undervisning, motiveret herfor.

Den lærer som på tidspunktet for min tidligere inspektion var i arresthuset, var en af arresthusets fængselsbetjente der var uddannet som lærer. Undervisningen var et ekstra arbejde som den pågældende udførte ved siden af sit fuldtidsarbejde i arresthuset. Denne ordning var midlertidig, og Statsfængslet i Jyderup overtog med udgangen af februar 2004 undervisningen i arresthuset.

Jeg går ud fra at læreren eller arresthuset fortsat opfordrer indsatte der kan have behov for almindelig skoleundervisning, men ikke selv henvender sig, til at deltage i sådan undervisning.

Ved inspektionen af arresthuset i 2003 havde arresthuset en pc uden cd-rom-drev som de indsatte kunne benytte i undervisningen. Arresthuset havde desuden netop fået penge fra velfærdskontoen til køb af en printer. I min (endelige) rapport om inspektionen henledte jeg direktoratets opmærksomhed på at Arresthuset i Holbæk var interesseret i en pc med cd-rom-drev. Det fremgår bl.a. af opfølgingsrapporten af 26. april 2004 at arresthuset havde indkøbt tavle, overheadprojektor og pc'er til undervisningsbrug, men at printeren endnu ikke var indkøbt.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte i dag har adgang til en printer.

2.3.1. Undervisningsfællesskab i fritiden

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte har mulighed for cellefællesskab på hverdage efter arbejdstids ophør og i weekender fra kl. 9.00, og at der maksimalt må være 4 indsatte i samme celle.

Under min samtale med talsmanden fremsatte han ønske om at de indsatte som modtager undervisning, kan få mulighed for i fritiden at lave deres lektier og skoleprojekter sammen.

Under min efterfølgende samtale med ledelsen viderebragte jeg de indsattes ønske om undervisningsfællesskab i fritiden. Ledelsen oplyste at ledelsen vil overveje om der er mulighed for det.

Jeg beder arresthuset om at oplyse resultatet af overvejelserne om undervisningsfællesskab i fritiden.

2.4. Behandling

Under min inspektion af Arresthuset i Kalundborg (samme dag som inspektionen af Arresthuset i Holbæk) fik jeg oplyst at projekt "Grib Chancen" kommer i Arresthuset i Kalundborg hver mandag. Det fremgår af projekt "Grib Chancen" hjemmeside at projektet er et samarbejde mellem behandlingsenheden Solholt & Jørgensen og arresthusene i Ringsted, Køge, Roskilde, Holbæk og Kalundborg.

Der er ikke oplysning om muligheden for at deltage i behandling i arresthusets husorden.

Jeg beder arresthuset om nærmere at oplyse hvordan, herunder hvor ofte, motivationsbehandlingen foregår i arresthuset, og hvor mange der normalt deltager i sådan behandling.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse hvordan de indsatte orienteres om muligheden for at deltage i motivationsbehandling.

2.5. Fritid

Foruden cellefællesskab har de indsatte med adgang til fællesskab mulighed for at benytte arresthusets kondirum og bordtennisrum på hverdage efter arbejdstids ophør og i weekender i tidsrummene kl. 9.00-11.00, kl. 13.00-17.00 og kl. 18.30-20.30. Arresthuset har ikke noget fællesskabslokale.

Der må være 2 indsatte i kondirummet ad gangen og 4 indsatte i bordtennisrummet ad gangen.

Under min samtale med talsmanden fremsatte han ønske om flere træningstider i arresthuset, herunder mulighed for at træne i arresthusets arbejdstid.

Jeg viderebragte efter aftale med talsmanden dette ønske til ledelsen under den efterfølgende samtale.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset nærmere har overvejet de indsat-tes ønske om udvidelse af træningstiderne, og jeg beder i bekræftende fald arresthuset om at oplyse om resultatet af disse overvejelser.

3. Andre forhold

3.1. Bygningsmæssige forhold

Rapporten om inspektionen af arresthuset i 2003 indeholder en beskrivelse af de bygningsmæssige forhold.

I forbindelse med varslingen af denne inspektion meddelte jeg at jeg kun ville besigtige lokaliteter i arresthuset hvis samtalerne gav anledning til det. Min samtale med

talsmanden gav mig anledning til at besigtige arresthusets baderum og gårdtursareal, jf. nedenfor.

Herudover besigtigede jeg andre udvalgte lokaliteter, men de er kun omtalt i rapporten i det omfang jeg har fundet anledning til det. For så vidt angår de øvrige bygningsmæssige forhold henviser jeg til rapporten fra 2003 og opfølgningerne herpå samt til det der er oplyst om ændringer i pkt. 3.1.4.

3.1.1. Baderum

Under min samtale med talsmanden oplyste han at arresthusets baderum til brug for de indsatte er gammelt og slidt, og at der hænger ledninger ud af væggen. Jeg besigtigede derfor arresthusets baderum som er beliggende i kælderen. Baderummet er indrettet med to adskilte bruserum med badeforhæng.

Baderummets vedligeholdelsesstand kan ikke give mig anledning til bemærkninger.

Ledelsen oplyste under inspektionen at de omtalte ledninger stammer fra en elektrisk vandautomat som tidligere var opsat i baderummet, og at ledelsen ville få en elektriker til at fjerne ledningerne.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om ledningerne fra vandautomaten er blevet fjernet.

3.1.2. Gårdtursareal

Under min samtale med talsmanden fremsatte talsmanden desuden ønske om at gårdtursarealet udvides. Talsmanden oplyste i den forbindelse at der er lokaliteter i forlængelse af det nuværende gårdtursareal som ikke bliver udnyttet.

Jeg besigtigede derfor arresthusets gårdtursareal der består af 4 mindre gårde som ikke alle benyttes til gårdtur. Ledelsen oplyste under inspektionen at ledelsen havde ansøgt Direktoratet for Kriminalforsorgen om penge til at fjerne muren mellem 2 af de 4 gårde, men at ledelsen endnu ikke havde fået svar fra direktoratet.

Spørgsmålet om sammenlægning af gårdtursarealer indgik også i rapporten om min tidligere inspektion af arresthuset. Følgende fremgår bl.a. af min (endelige) rapport af 23. oktober 2003:

"Arresthuset ønsker som tidligere nævnt at slå de tre gårde der benyttes til gårdtur sammen til en gård. Under mit møde med talsmanden fremsatte han også på de indsatte vegne ønske om sammenlægning af gårde. Arresthuset har i sit brev af 20. maj 2003 til mig som begrundelse herfor anført at det vil give mulighed for flere fysiske aktiviteter, og – især – at det vil give flere indsatte mulighed for ophold i solen. Arresthuset har samtidig oplyst at ønsket hidtil er strandet af økonomiske grunde. Af et notat fra et møde som arresthuset den 27. juni 2003 havde med talsmanden og suppleanten, og som arresthuset har fremsendt med brev af 1. juli 2003, fremgår det at arresthuset – så snart der viser sig mulighed herfor – vil ansøge direktoratet om midler til ombygningen.

Gårdtursarealerne er små og utidssvarende. Jeg støtter således arresthusets og de indsatte ønske om at få slået gårdene sammen. Jeg har noteret mig at det af økonomiske grunde hidtil ikke har været muligt at realisere ønsket, og at arresthuset vil søge direktoratet om midler til ombygningen når der viser sig mulighed herfor. Jeg beder om at blive underrettet når denne ansøgning til sin tid indgives, og om resultatet af direktoratets behandling af ansøgningen."

Følgende fremgår videre af opfølgingsrapport af 26. april 2004 om inspektionen:

"Arresthuset har oplyst at arresthuset har drøftet gårdtursarealet med en medarbejder fra ressourcestyringskontoret i direktoratet. I drøftelserne indgik dels arresthusets ønske om sammenlægning af gårdtursarealet, dels den vedligeholdelsesmæssige stand af den ydre mur.

Direktoratet har oplyst at der endnu ikke er modtaget nogen ansøgning om særbevilling til sammenlægning af gårdtursarealerne. Direktoratet vil orientere mig når der foreligger en ansøgning fra arresthuset.

Jeg har noteret mig at direktoratet vil orientere mig når direktoratet har modtaget en (egentlig) ansøgning fra arresthuset om sammenlægning af gårdene."

Endelig fremgår bl.a. følgende af mit afsluttende brev til direktoratet af 16. juli 2004:

"Direktoratet har oplyst at arresthuset den 29. januar 2004 ansøgte direktoratet om en særbevilling til reovering og ombygning af gårdtursarealet, og at direktoratet den 3. marts 2004 meddelte arresthuset at ansøgningen var optaget på venteliste over vedligeholdelsesprojekter for 2004. Den 22. april 2004 besøgte direktoratet arresthuset og traf aftale med en tømrer om opmåling af de to vestvendte

gårde fra gårdens yderste mur til arrestbygningen. Sigtet med opmålingen var at udarbejde en arkitekttegning over udnyttelsen af hele arealet indeholdende et arbejdsrum og et undervisningsrum, et tekøkken og et mindre kontor. Adgangen til rummene skal være direkte forbundet med arrestbygningen så rummene kan anvendes til andre formål uden for arbejds- og undervisningstid.

Direktoratet har videre oplyst at der i 2004 i forbindelse med det nævnte projekt vil ske en renovering af gårdtursarealet med en sammenlægning af gårdene så de bliver mere tidssvarende.

Jeg har (...) noteret mig det oplyste.”

Jeg går ud fra at den ansøgning som ledelsen henviste til under inspektionen er arresthusets ansøgning fra 29. januar 2004, og jeg beder direktoratet om at oplyse hvorfor projektet med renovering og ombygning af gårdtursarealet endnu ikke er gennemført, og om en status i sagen.

3.1.3 Kondirummet

I arresthusets kælder findes der bl.a. et mindre kondirum som fremstod noget slidt.

Ledelsen oplyste under inspektionen at der ikke er planer om at friske kondirummet op.

Kondirummet er bl.a. indrettet med forskellige træningsmaskiner, men der var ikke opsat instruktionsvejledninger til brug af maskinerne. Ledelsen oplyste under inspektionen at der ville blive opsat instruktionsvejledninger.

Jeg går ud fra at der i kondirummet nu hænger instruktionsvejledninger til brug af træningsmaskinerne.

Kondirummet fremstod som nævnt noget slidt, men på grund af den aktuelle økonomiske situation i kriminalforsorgen foretager jeg mig ikke noget i den anledning. Jeg går imidlertid ud fra at arresthuset vil overveje at friske rummet op når der er økonomisk mulighed for det.

3.1.4. Ændringer siden sidst

I forbindelse med varslingen af inspektionen den 26. august 2010 bad jeg som nævnt i indledningen også arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold siden inspektionen i 2003 og/eller eventuelle igangværende projekter eller planer herom.

Arresthuset har oplyst at der i 2007 er gennemført en ombygning af kontorgangen.

Der er blevet etableret kontor i det som tidligere fungerede som personalets omklædningsrum. Der er herefter indrettet omklædningsrum til personalet i kælderens under kontorgangen. Arresthuset har endvidere oplyst at det sikrede område er blevet udvidet under ombygningen i 2007, og at det der før var kontor for overvagtimesteren, nu fungerer som skole- og lægeværelse samt samtalerum. Dette er ifølge arresthuset en god løsning som betyder at den indsatte og læreren kan være uforstyrret under undervisningen, og at der er mulighed for opstilling af netværkscomputere til brug i undervisningen. Spørgsmålet fra sidste inspektion om brug af celle 22 til skole/samtalerum er herefter ikke længere aktuel.

I arresthusets køkken er der etableret en dør ud til gården som har lettet adgangen i forbindelse med bl.a. leveringen af madvarer, og arresthuset har desuden (som andre arresthuse) fået nyt tv-overvågningssystem.

Arresthuset har oplyst at der på grund af de økonomiske forhold ingen igangværende projekter er i arresthuset.

Arresthuset har oplyst at arresthuset gerne vil have nyt tag på sidebygningen over kontorgangen og køkkenet da taget er meget nedslidt. Der er planer om i den forbindelse at udnytte loftet til mødelokale og arkiv. Arresthuset har indhentet et tilbud på ca. 500.000 kr. til projektet som er videresendt til direktoratet i 2009, men der har endnu ikke været penge til projektet.

Arresthuset har endvidere planer om at renovere cellekaldet som er meget gammelt, utidssvarende og vanskeligt at få reservedele til. Der er indhentet et tilbud på ca. 500.000 kr. fra Sikom, men det har heller ikke været muligt at finde penge til dette projekt.

Herudover har arresthuset oplyst at der er planer om at sammenlægge de to østvendte gårde. Jeg henviser til det anførte under pkt. 3.1.2.

3.1.5. Den generelle vedligeholdelsesstand

Som tidligere nævnt bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen også arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var.

Arresthuset har oplyst at vedligeholdelsesstandarder er god. Der er i forbindelse med etableringen af det nye tv-overvågningsudstyr blevet trukket nye kabler hvilket medførte en del huller i væggene som er blevet udbedret. I den forbindelse er væg og gelændere blevet malet så gangene fremstår mere lyse.

Arresthuset har endvidere oplyst at der løbende foretages vedligeholdelse af cellerne, og at de gamle tv-apparater i den forbindelse udskiftes til nye fladskærms-tv med indbygget dvd-afspiller. På grund af økonomien er det dog en proces som løber over nogle år.

Herudover har arresthuset oplyst at celleinventaret ikke er blevet skiftet siden sidste inspektion i 2003, men at det er i en god vedligeholdelsesmæssig stand.

Jeg har noteret mig at arresthuset løbende foretager vedligeholdelse af cellerne, og jeg har ikke øvrige bemærkninger til det som arresthuset har oplyst om vedligeholdelsesstanden.

Blandt det materiale som jeg modtog fra Arresthuset i Kalundborg forud for inspektionen samme dag som inspektionen af Arresthuset i Holbæk, var kopi af en rapport der er udarbejdet i forbindelse med et bygningssyn af Arresthuset i Kalundborg den 19. marts 2009.

Jeg beder om at få oplyst hvornår der sidst blev afholdt bygningssyn i Arresthuset i Holbæk, og jeg beder om at modtage kopi af rapporten om dette bygningssyn.

3.2. Talsmandsordningen

Efter straffuldbyrdslovens § 34, stk. 1, der også gælder for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

I talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold.

I arresthusets husorden fremgår følgende om de indsattes medindflydelse:

”De indsatte har mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i arresten igennem en valgt talsmand.

Valg til talsmand foretages ved talsmandens afgang, dog mindst en gang hvert år. Der vælges én talsmand og en suppleant.

Der afholdes møde med ledelsen en gang i kvartalet eller når talsmanden anmoder derom.”

I forbindelse med min tidligere inspektion af arresthuset modtog jeg kopi af de reviderede retningslinjer for talsmandsordningen i arresthuset, jf. arresthusets aftale af 19. februar 2002 med den daværende talsmand (jf. talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, hvorefter de i stk. 1 og 2 nævnte bestemmelser fastsættes bl.a. på grundlag af drøftelser med talsmændene – eller – hvis der ikke er valgt talsmand – med de indsatte).

Hvis arresthusets interne regler om de indsattes medindflydelse i Arresthuset i Holbæk er blevet revideret siden sidste inspektion, beder jeg om at modtage en kopi af de reviderede regler.

Efter talsmandsbekendtgørelsens § 1, stk. 3, skal institutionen gøre notat om de drøftelser der finder sted med talsmanden.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om ledelsen udarbejder referater fra møderne med talsmanden. I bekræftende fald beder jeg om at modtage kopi af det seneste referat.

3.3. Telefonering

Straffuldbyrdelseslovens § 57 og varetægtsbekendtgørelsens kapitel 22 indeholder nærmere regler om henholdsvis afsoneres og varetægtsarrestanters adgang til at telefonere. Jeg har i rapporten om min inspektion samme dag af Arresthuset i Kalundborg

(og bl.a. også i rapporten om min inspektion den 24. februar 2010 af Arresthuset i Esbjerg) beskrevet disse regler nærmere.

Spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er (som det også fremgår heraf) for tiden genstand for overvejelser i Direktoratet for Kriminalforsorgen. Direktoratet forventede at de generelle overvejelser ville være afsluttet i løbet af 1. kvartal 2011 hvorefter direktoratet ville orientere mig om udfaldet af overvejelserne.

Arresthuset i Holbæks husorden indeholder oplysninger om telefonordningen i arresthuset, herunder hvad de indsatte kan forvente med hensyn til antal og varighed, og at disse retningslinjer kan fraviges hvis der i konkrete situationer foreligger særlige omstændigheder.

Jeg forstår at praksis i Arresthuset i Holbæk er ens for afsonere og varetægtsarrestanter.

Jeg går ud fra at arresthuset vil udbygge husordenen i overensstemmelse med de tilkendegivelser om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere som direktoratets generelle overvejelser eventuelt måtte give anledning til.

Jeg går desuden ud fra at arresthuset også vil udbygge husordenen i overensstemmelse med direktoratets tidligere tilkendegivelser om afsoneres og varetægtsarrestanters adgang til at telefonere. Jeg henviser i den forbindelse til de udtalelser som direktoratet er kommet med i sagerne om mine inspektioner af Arresthuset i Åbenrå i 2001 og af Arresthuset i Hobro i 2003. Disse udtalelser er gengivet i gennemgangen af reglerne i sagerne om mine inspektioner af Arresthuset i Kalundborg (samme dag som Arresthuset i Holbæk) og af Arresthuset i Esbjerg i 2010. Rapporterne om disse inspektioner findes på www.ombudsmanden.dk.

3.4. Rygning

Følgende fremgår bl.a. af arresthusets husorden:

"I Holbæk arrest er det ikke tilladt at ryge inden døre på gange, i fællesrum og på personalekontoret.

Indsatte må ryge på egen celle for lukket dør. Der må ikke ryges når personalet er til stede i cellen."

Jeg gør opmærksom på at rygning også er tilladt i besøgslokalet (medmindre besøget er overvåget), jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 907 af 16. juli 2007 og Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse nr. 10550 af 18. december 2007. Jeg går ud fra at husordenen vil blive rettet i overensstemmelse hermed.

Til orientering kan jeg oplyse at direktoratet i sagen om ombudsmandens inspektion af Statsfængslet Østjylland bl.a. udtalte følgende om (forbud mod) rygning i besøgslokaler:

”Direktoratet finder det hensigtsmæssigt, at institutionerne henstiller, at indsatte, som enten selv ryger eller som har besøgende, der ryger i besøgslokalerne, tager hensyn til, at den næste indsatte og dennes pårørende i besøgslokalet kan være ikke-rygere. Det betyder, at det er vigtigt, at der luftes godt ud, efter der har været røget i besøgslokalerne, (...).”

3.5. Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner

Arresthuset oplyste under inspektionen at der generelt ikke er store problemer med euforiserende stoffer i arresthuset. Arresthuset oplyste endvidere at det samme gør sig gældende for så vidt angår mobiltelefoner i arresthuset, og at arresthuset har en mobil søger som kan afsløre hvor i arresthuset en samtale kommer fra.

Jeg bemærker i den forbindelse at 9 af de 10 rapporter som jeg modtog til gennemgang, handlede om enten fund (og indtagelse) af euforiserende stoffer, rygeremedier og fund af mobiltelefoner, jf. pkt. 5.1.

4. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt under pkt. 1 ingen samtaler med indsatte.

5. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor bad jeg under inspektionen om kopi af de seneste 10 sager forud for varslingen den 14. juli 2010 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 14. juli 2009. Dette gjaldt både sager efter § 6 og § 7 i disciplinærstrafbekendtgørelsen.

Jeg bad om alle akter, dvs. forhørsnotatet/forlægget, den underliggende rapport og eventuelt yderligere materiale der måtte være indgået i sagerne.

Hvis der i nogen af disse tilfælde havde været klaget over afgørelsen til direktoratet, bad jeg også om en kopi af direktoratets afgørelse i sagen.

Under inspektionen den 26. august 2010 modtog jeg 10 sager om disciplinærstraf.

De 10 modtagne sager omfatter 5 bødeforlægssager, 4 forhørssager og 1 advarsels-sag med fortløbende allokeringnumre. Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at allokeringnumme-ret ikke er et nummer der relaterer sig til fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klientsystemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag.

Der er vedlagt underliggende rapporter i 3 af de 10 tilfælde. I 3 øvrige sager er den underliggende rapport gengivet i forhørssagen, men er ikke vedlagt. I de 4 sidste sa-ger er en underliggende rapport hverken vedlagt eller gengivet. Den ene af disse 4 sager er et bødeforlæg for indtagelse af hash som blev påvist i forbindelse med afgi-velse af en urinprøve. De 3 øvrige sager er 2 bødeforlæg og 1 advarsel for besiddelse af ulovlige effekter, herunder hash og hashmulder, som blev fundet i den indsattes celle.

Jeg har ikke fundet grundlag for at bede om at de underliggende rapporter nu sendes til mig.

Jeg har ikke modtaget oplysning om hvorvidt der har været klaget over nogle af afgø-relserne. Jeg går ud fra at det ikke er tilfældet.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg hverken taget stilling til grundlaget for den ikendte disciplinærstraf eller udmålingen af straffen. Jeg har navn-lig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt.

5.1. Lidt om sagerne

Jeg modtog som nævnt 5 bødeforlægssager, 4 forhørssager og 1 advarselssag. 6 af sagerne handlede om euforiserende stoffer (indtagelse i ét tilfælde og fund af stoffer og rygeremedier i de andre tilfælde). Den ene af de 6 sager handlede også om fund af

alkohol og en mobiltelefon. 3 af de øvrige sager handlede om fund af mobiltelefoner, og den sidste sag handlede om nægtelse af at afgive urinprøve.

2 af bødeforlæggene var på 50 kr., og 2 andre var på 75 kr. Det sidste bødeforlæg var på 100 kr. 3 af de 4 forhørs-sager udmundede i strafcelle i 5 dage. Den sidste forhørs-sag udmundede i strafcelle i 7 dage og afskedigelse som gangmand.

I den ene af forlægssagerne (j.nr. 2010/514/00098-0016-0001) er der ikke en underskrift fra den indsatte. Det fremgår derfor ikke om den indsatte accepterede bøden.

Da der ikke er et forhørsnotat om samme forseelse, går jeg ud fra at den indsatte i dette tilfælde – ligesom i de øvrige forlægssager – accepterede afgørelsen.

Den indsattes status fremgår udtrykkeligt af bødeforlæggene, advarslen og af de underliggende rapporter, men ikke af (nogen af) forhørsnotaterne. I 3 af forhørsnotaterne er der ingen underliggende rapporter eller andet der viser den indsattes status, men af klagevejledningen udleder jeg at der var tale om varetægtsarrestanter da der ikke er oplyst om klagefrist.

I sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg har direktoratet oplyst at den indsattes status skal anføres i forhørsmodul i klientsystemet, men at det ikke kan ses af en udskrift af forhørsprotokollen.

Jeg går ud fra at arresthuset angiver den indsattes status i forhørsmodul, og at det også er sket i de konkrete sager.

De 10 sager vedrører afgørelser som er truffet i perioden fra den 13. april 2010 til den 13. juli 2010. Rapporterne omfatter 9 indsatte.

5.2. Retsgrundlaget

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdslovens kapitel 11 (§§ 67 ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har

i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk.1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 92 og disciplinærbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Varetægtsarrestanter kan dog højst ikendes strafcelle i to uger, jf. retsplejelovens § 775, stk.1.

En sag om et disciplinært forhold kan føre til at der – ud over (eller i stedet for) disciplinærstraf – træffes afgørelse om andre reaktioner. I en sag blev der som nævnt ovenfor også truffet afgørelse om afskedigelse af den indsatte som gangmand, og i en anden sag blev der også truffet afgørelse om konfiskation, jf. straks nedenfor. I enkelte af sagerne skete der også politianmeldelse, jf. pkt. 5.7.

I forbindelse med en disciplinærsag kan der træffes afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatning, jf. vejledningens pkt. 12. Sager om det behandles efter reglerne om behandlingen af disciplinærsager, jf. samme punkt og §§ 1 og 3 i henholdsvis bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner og bekendtgørelse nr. 387 af samme dato om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Reglerne er dog ikke til hinder for at inddrage genstande med den indsatte samtykke, jf. vejledningens pkt. 15. Der gælder særlige regler i forhold til varetægtsarrestanter, jf. vejledningens pkt. 14 og 17.

5.3. Betingelser

Straffuldbyrdeslovens § 67 indeholder en opremsning af i hvilke tilfælde en indsat kan ikendes en disciplinærstraf. Det kan ske ved overtrædelse af lovens § 32 (om manglende efterkommelse af personalets anvisninger mv.) (nr. 1), ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå (nr. 2), ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1 (nr. 3), ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a (nr. 4), ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer der er forbudt efter den almindelige lovgivning (nr. 5), ved overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelser tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen (nr. 6), ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 7), og ved overtrædelse af

regler fastsat af institutionens leder når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 8).

For så vidt angår regler fastsat af institutionens leder, har jeg som tidligere nævnt modtaget arresthusets husorden af 11. august 2010. I husordenen er det til slut generelt anført at overtrædelse af husordenen kan medføre disciplinærstraf.

5.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er med delt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolles, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

Selv om disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 udtrykkeligt kun nævner sager om advarsel eller bøde, kan sager om konfiskation og modregning af erstatningsbeløb normalt også behandles efter fremgangsmåden i denne bestemmelse hvis der er tale om genstande eller penge hvis værdi ikke overstiger det almindelige vederlag der udbeta-

les for en uges beskæftigelse, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 12. Denne fremgangsmåde blev anvendt i en af forlæggssagerne hvor der også skete konfiskation.

5.5. Begrundelse og notatpligt

Som det fremgår, skal det notat der udfærdiges, bl.a. indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet. Der skal, som det fremgår af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, første pind, foretages en selvstændig gengivelse af det indberettede i notatet.

Der er i alle 10 sager en gengivelse af det indberettede i notaterne. I flere sager er ordlyden af den underliggende rapport – som nævnt ovenfor – kopieret over i notatet, og det fremgår i den forbindelse at notatet ikke er oprettet samme dag som indberetningen er foretaget. Af de 4 notater (3 bødeforlæg og 1 advarsel – hvor hverken den underliggende rapport er vedlagt eller kopieret over i notatet) fremgår det ikke om notatet er oprettet samme dag som indberetningen er foretaget.

I disciplinærvejledningens pkt. 10 er der fastsat yderligere krav til indholdet af den protokol der skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1. Selvom pkt. 10 findes i et afsnit med overskriften "Forhørsprotokol", gælder de krav som fremgår af dette afsnit, også for sager der behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. Jeg henviser til opfølgingsrapport nr. 1 i sagen om min inspektion i oktober 2001 af Arresthuset i Slagelse.

Det fremgår bl.a. af pkt. 10 at datoen for indberetningen "tydeligt" skal fremgå af protokollen.

Da det fremgår af vejledningens pkt. 10 at datoen for indberetningen "tydeligt" skal fremgå af protokollen, går jeg ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at angive det.

Det notat der skal udfærdiges, skal bl.a. også indeholde oplysning om hvilke bestemmelser der anses for overtrådt. Der skal, som det fremgår af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4, angives en præcis henvisning til paragraf mv.

I en af bødeforlægssagerne der handlede om fund af 2 gram hash, blev den indsatte sigtet for "overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, overtrædelse af straffelovgivningen".

Straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 6, indeholder ikke et gerningsindhold der kan overtrædes, men kun hjemlen for at ikende disciplinærstraf for overtrædelse af straffelovgivningen (når overtrædelsen også indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen).

Arresthuset burde derfor også have henvist til den regel i straffelovgivningen der blev anset for overtrådt.

I de sager der handlede om besiddelse af mobiltelefon, er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7 (overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren), jf. genstandsbekendtgørelsens § 35, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 11. Efter den nævnte bestemmelse i genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 11, må de indsatte ikke medtage, besidde eller råde over bl.a. en mobiltelefon.

Det har siden juli 2007 været strafbart for de indsatte i arresthusene og de lukkede fængsler (uretmæssigt) at besidde en mobiltelefon, jf. (den nye bestemmelse i) straffelovens § 124, stk. 4, der blev indsat i straffeloven ved lov nr. 527 af 6. juni 2007.

I direktoratets notat om direktoratets interne inspektion af Arresthuset i Assens den 7. november 2002 omtalte direktoratet bl.a. grænsedragningen mellem straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6 (som dengang var nr. 4) og nr. 7 (som dengang var nr. 5), jf. reglerne i genstandsbekendtgørelsen, for så vidt angår sager om overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Direktoratet skrev følgende:

”Grænsedragningen mellem § 67, nr. 4 og § 67, nr. 5, jf. reglerne i genstandsbekendtgørelsen, ved lov om euforiserende stoffer, volder erfaringsmæssigt vanskeligheder. Det kan som huskeregel anbefales at anvende § 67, nr. 4, jf. lov om euforiserende stoffer i de tilfælde hvor der foretages politianmeldelse, og dermed reservere anvendelsen af § 67, nr. 5, jf. genstandsbekendtgørelsen til de tilfælde, hvor sagen alene forfølges disciplinært.”

Da besiddelse af en mobiltelefon som nævnt er strafbart, og der også i de konkrete tilfælde skete politianmeldelse, kunne der også have været henvist til § 67, nr. 6, jf. straffelovens § 124, stk. 4, i de konkrete tilfælde. På baggrund af det som direktoratet anførte i sagen om direktoratets interne inspektion af Arresthuset i Assens, bør der henvises til § 67, nr. 6, jf. den relevante bestemmelse i straffelovgivningen, når der straffes disciplinært for strafbare forhold der også politianmeldes.

Da der skal ske politianmeldelse ved ethvert fund af euforiserende stoffer, jf. nærmere under pkt. 5.7, burde der i sagerne om fund af henholdsvis hash- og tobaksblanding, piller samt pose med hvidt pulver og hashmulder også have været henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, i stedet for § 67, nr. 7. Det drejer sig om sagerne med allokeringsnumrene 021, 023 og 026.

Det elektroniske forhørsnotat indeholder et felt til angivelse af "Begrundelse". I sagen om min inspektion af institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) oplyste direktoratet at dette felt skal anvendes til at begrunde strafudmålingen i den konkrete sag. Direktoratet oplyste endvidere at dette sker ved henvisning til normalreaktionerne på området. Hvis sanktionen afviger fra normalreaktionerne, anføres også de relevante formildende eller skærpende omstændigheder (jf. også resultatkontrakten mellem direktoratet og arresthuset). I sagen noterede jeg mig det oplyste.

For så vidt angår udfaldet af forhørsagerne er der i alle tilfælde henvist til at afgørelsen ligger inden for/er i overensstemmelse med normalreaktionsskemaet.

Det fremgår bl.a. af arresthusets resultatkontrakt med direktoratet for 2010 at arresthuset skal ikende disciplinærstraf i overensstemmelse med normalreaktionsskemaet.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg den 23. oktober 2009 modtog jeg skemaet "Vejledende normalreaktioner i disciplinærsager" for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og på Fyn som arrestinspektøren har udarbejdet den 1. juli 2008.

Jeg beder om at modtage en kopi af det normalreaktionsskema der gælder for arresthusene på Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm.

5.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke overvære forhøret. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod at udsætte forhøret.

I det ene forhørstilfælde hvor der er en underliggende rapport, fremgår det at den funktionær der indberettede forholdet, også fungerede som vidne under forhøret. Der er ikke notat om baggrunden for det.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, normalt ikke må overvære forhøret, jf. vejledningens pkt. 8.

5.7. Politianmeldelse

Den 1. juli 2004 trådte lov nr. 445 af 9. juni 2004 om ændring af lov om euforiserende stoffer og straffuldbyrdelsesloven i kraft. Ved denne ændringslov skete der bl.a. en skærpelse af sanktionerne for besiddelse af ulovlige euforiserende stoffer mv. Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 28. juli 2004 en skrivelse (nr. 69) til kriminalforsorgens institutioner om denne lovændring. Det er heri anført at det i bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 2003/2004, lovforslag L 175) er forudsat at der fremover skal ske anmeldelse til politiet af ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash. Som tidligere skal der også tages stilling til en eventuel disciplinær reaktion.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 gjorde direktoratet Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn opmærksom på at ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hashblandinger, bør overdrages til politiet sammen med politianmeldelsen.

Det er ikke i arresthusets husorden nævnt at der ved besiddelse af euforiserende stoffer vil blive indgivet politianmeldelse uanset mængden. Og jeg er som nævnt ikke i besiddelse af et normalreaktionsskema for arresthusene på Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm.

Når der indgives politianmeldelse, skal politiet orienteres om udfaldet af disciplinærsagen, jf. vejledningens pkt. 11, 3. afsnit. Den indsatte skal desuden orienteres om politianmeldelsen, og der skal gøres notat om det, enten i den indsattes personjournal eller i den særlige protokol, jf. pkt. 11, 5. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen.

I 3 tilfælde, hvor der blev fundet henholdsvis 2 gram hash, hashmulder og hash- og tobaksblanding, ses der ikke at være indgivet politianmeldelse. Det drejer sig om sagerne med allokeringsnumrene 21, 26 og 29.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i disse sager blev indgivet politianmeldelse. Hvis det er tilfældet, beder jeg også om at få oplyst om politiet i den forbindelse blev orienteret om udfaldet af disciplinærsagen, jf. pkt. 11, 3. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen, om den indsatte blev orienteret, og om der i så fald er gjort notat om orienteringen af den indsatte i den indsattes personjournal.

Jeg går desuden ud fra at arresthuset er opmærksom på at euforiserende stoffer skal afleveres til politiet, jf. § 3, stk. 1, i cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner.

5.8. Kompetence

Institutionens leder eller den der bemyndiges hertil, har kompetencen til at ikende en indsat disciplinærstraf, jf. straffuldbyrdslovens § 67.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en vejledning (nr. 11991 af 29. juni 2001) fastsat nærmere om regler om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Af vejledningens pkt. 10 fremgår det bl.a. andet at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Det fremgår ikke af husordenen af 11. august 2010 eller af andet materiale som jeg har modtaget, om der er udfærdiget interne kompetenceregler.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Køge den 27. april 2010 har jeg bedt om at få oplyst om arrestinspektøren har udfærdiget sådanne lokale regler om kompetencen, og jeg har bedt om at modtage kopi af disse regler.

Afgørelserne om ikendelse af disciplinærstraf er i forhørssagerne og i en af bødeforlæggssagerne truffet af arrestforvareren. Et af de øvrige bødeforlæg er udfærdiget af overvagtmasteren. De øvrige bødeforlæg og advarslen er udfærdiget af en fængselsbetjent.

Medmindre det fremgår af de kompetenceregler som jeg har spurgt til i sagen om min inspektion af Arresthuset i Køge, beder jeg om at få oplyst om overvagtmasteren og fængselsbetjentene havde kompetence til at behandle sagerne.

Det fremgår også af vejledningen at de lokale regler bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I pkt. 7 er det endvidere anført at institutionens ledelse ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan f.eks. være i tilfælde af tvivl om hvad der kan anses som bevist, eller om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2.

Ifølge arresthusets resultatkontrakt med direktoratet skal arrestinspektøren foretage stikprøvevis kontrol af brugen af forhørsprotokollen og normalreaktionsskemaet.

Jeg beder om at få nærmere oplysninger om hvordan Arrestinspektøren for Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm foretager sin stikprøvekontrol af disciplinærsagerne mv. i arresthusene i området.

5.9. Protokollen

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 8, stk. 1, skal der gøres notat om disciplinærsagens behandling i en "særlig protokol". Nærmere regler herom findes i vejledningens pkt. 10.

Direktoratet har i sin udtalelse af 30. marts 2010 i sagen om min inspektion i oktober 2008 af Arresthuset i Assens oplyst at direktoratet i skrivelse af 6. november 2007 meddelte institutionerne at direktoratet nu anser den sikkerhed der er forbundet med den "elektroniske protokol" for at være tilfredsstillende og formentlig endda at overstige sikkerheden ved en papirprotokol. Direktoratet har derfor besluttet at kravet om en protokol i bekendtgørelsens § 8 anses for opfyldt ved den elektroniske registrering af bødeforlæg og forhør, og at kravet om at føre protokol i papirform som følge heraf er bortfaldet.

De bødeforlæg, forhørsnotater og den advarsel som jeg har modtaget, er kopier af udskrifter fra klientsystemets moduler der er printet ud i forbindelse med sagens behandling. Notaterne er skrevet ud i tidsmæssig forbindelse med udstedelsen af bødeforlægget og advarslen eller afholdelsen af forhøret og er alle forsynet med underskrift. Jeg går derfor ud fra at arresthuset også (fortsat) opbevarer en kopi af notaterne.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Holbæk, Arrestinspektøren for Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef